

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slucah u praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četiri leta Din 150, za pol leta Din 30; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (pačica Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska rokovna zveza

Zgodovinski dan.

21. oktobra so po dolgih letih zopet prišli skupaj zastopniki 8000 rudarjev in vodstvo Trboveljske premogokopne družbe, da sporazumno določijo delovno razmerje. Rezultat 8 urnih pogajanj je v glavnem nova kolektivna delovna pogodba, ki je bila sklenjena ta dan in enkratni prispevek v iznosu nekaj nad 2 milijona Din.

Iz vrst zavednega strokovno organiziranega delavstva je izšla pobuda, da se vsaj v moralnem čuže ne toliko v materialnem pogledu skuša predruščiti obstoječe stanje. Strokovno organizirano rudarsko delavstvo je spriču splošnega položaja začutilo, da družba-delodajalec mora priznati upravičenost zahteve, da neha brezpravno stanje. Odločilen del rudarskega delavstva se je v toku 6 let po svojem porazu sam v sebi toliko konsolidiral, da je spoznal, da je treba za doseg še tako malih uspehov elementarno silo tisočev, mase prav usmeriti in voditi. Iz mase je zrased organiziran pokret. Organizirano delavstvo mu je stopilo na čelo. In zgovoren plebiscit svoje zrelosti so podali tolikanj razvpiti rudarji TPD s tisoči podpisov, ki pričajo na drugi strani tudi o solidarnosti v stremljenju teh tisočev.

Ena naših vrhovnih zahtev je bila vedno demokratizacija tudi gospodarskega življenja kar znači, da mora tudi v gospodarskem življenju neke družabne skupnosti odločevati široka plast vseh vrst interesentov. V praktičnem strokovnem gibanju smo vedno poudarjali enakopravnost direktne in pravega producenta-delavca in tistega, ki danes še dejansko in pravno poseduje kapital, katerega vlaga v produkcijo. Te zahteve, sloveče na vsestransko pravilnih zaključkih, pa more delavstvo uveljaviti edinole po nekem svojem zastopstvu in to so razredne strokovne organizacije. Priznati to zastopstvo se pravi, priznati delavstvo kot svojega enakovrednega sopogodbena in činitelja, od katerega je vsaj v toliki meri kot od kapitalista odvisna produkcija.

Zavednejšemu, izobraženejšemu delavstvu danes ne gre več samo za to, da si bo zvišalo mezde, ampak da si bo tudi dejansko priborilo položaj enakopravnega faktorja produkcije. Vodilne glave trboveljskih rudarjev so si na jasnem, da je socialistična družba, vlada proletariata kot velike večine človeštva sveta gotova bodočnost, kateri mora proletariata rod za rodom polagati trdne temelje. Novega družabnega reda ne bo postavila nenadna revolucija in prizadevanje za to revolucijo najmanj pa otroški pozikusi delavstvo še dalje držati v nerednosti in ga v takem položaju pridobivati za razne manevre s puhlimi in kot steklo prozornimi frazami. Kapitalizem ima zato tudi politično moč, ker ima gospodarsko. Kajti politika mora z življensko nujnostjo slediti gospodarstvu.

Naloga proletariata so tedaj, da združen v svojih razrednih strokovnih organizacijah zavzame stopnjo za stopnjo gospodarstvo, produkcijo, rudnike, fabrike.

Za sedanjost pomeni uspeh organiziranega meznega gibanja v materialnem pogledu nekaj, za bodočnost malo. Tem bolj pa mora biti delavska javnost zadovoljna z dejstvom, ako moremo ugotoviti, da bo, če kje, gotovo v revirjih TPD najprej vstala enotna razredna fronta vseh rudarjev, enotna strokovna organizacija. Zmagovitost gibanj rudarjev, ki se bodo

vodila v bližnji bodočnosti, je pač zavisna edinole od iskrenega hotenja težiti k temu cilju. Ako bodo rudarji spriču 21. oktobra gledali v bodočnost

pod temi vidiki, tedaj pač ni daleč čas, da bo tudi rudar na svoji zemlji svoj gospod.

Izseljenišvo in narodnost.

France Žužek.

Domorodni čut je globoko razvit v vsakem človeku. Neizmerna je naša ljubav do rojstne hiše. Moj Bog, kako mladostno domotožje zgrabi včasih slovenskega inteligenta, ki se sicer nahaja doma, a mu hladne nedomače roke delijo tenke razrezke krvavo zasluženega kruha. Slika za sliko se razvija v takih hipih pred nami: mati, sestra in brat, svak in botra, vrt in ščinkovčevo gnezdo na jablani, laz, vriskajoči kosci in razpaljene grabljačice, tajinstven šepet bukovega gozda in zategel žvižg kragulja nad njim. Kaj ni tega tako lepo povedal že Oton Župančič, počej v seči v gozdi so gnezdili drozdi, tako otroško vprašujoč: »Očka, še več? —«

Neprimerno težje je pri srcu slovenskemu delavcu v tujini. Po Novem Sadu sem šel. Ustavil sem se na trgu Svobode. Iz tretjega nadstropja me je na mestu kvoval spjev: »Stoji v planini vas.« In nato sem videl belo roko slovenske služkinje, ki je skozi okno stepala prašno cunjjo — — — Zakaj bo Svetozar Banovec uspel v Ameriki neprimerno bolj kot kak suhoparen, s številkami natrpan exakten »vseznač«? Zato, ker bo našim ljudem s svojim lepim glasom umetniški tolmač vseh silnih čarov domovine, skritih v preprostitih, a zato tem lepših narodnih pesmih!

Letos smo bili priča dveh izletniških transportov naših delavcev iz Nemčije, Francije in Holandske v domovino. Skupaj je bilo nekaj nad 200 delavcev. Kaj dokazujeta ta dva transporta predvsem? To-le:

1. Da v našem delavstvu, zaposlenem v tujini, ni zamrl čut ljubezni do domovine.

2. Da jim domovina ne nudi vsaj neke relativne eksistence, kajti gotovo je, da bi bili ti ljudje radi ostali doma, če bi jim bil zajamčen obstanek.

Napačna in pretirana, močno pretirana je trditev, da so naši ljudje zunaj v svetu narodno izgubljeni, ker zamira v njih ljubezen do očetnjave. Ta slučaj nastopi le, ako so naši ljudje stalno vezani na zaslužek v tujini. Toda iz tega sledi to-le strahovito dejstvo: Tisoči Slovencev so za svoj narod izgubljeni zato, ker na svoji lastni zemlji, odnosno v svoji lastni domovini nimajo predpogojev, da bi si zajamčili človeka vreden obstoj.

Ali naj se radi tega postavimo na neko aprioristično stališče proti izselje-

vanju kot lakemu? Ne! To stališče je preozko, temelji na napačnih zaključkih in je radi tega zmotno. Zlo se da odpraviti, odnosno vsaj do neke izvestne mere omiliti le na dva načina:

1. Domačo gospodarsko in socialno politiko je treba začeti voditi tako, da bo nudila najširšim plastem delovnega ljudstva, zlasti pa proletariatu, človeka vredno eksistenco.

2. Urediti in organizirati je treba izseljeniško politiko tako, da bo imel naš človek v tujini na licu mesta po naših konzularnih oblasteh in zastopstvih vsaj tako zaščito kot doma.

Ako bodo stremeli merodajni činitelji in ljudski tribuni za tem, potem ne bo dolgo, ko bo naš človek vsepovsod ostal do kraja zvest svoji materi domovini, zakaj doma mu bo nudila obstanek, a v tujini polno zaščito.

Rimljani so bili državniki prve vrste. Saj so bili gospodarji nad celim tedanjim kulturnim svetom. In vendar je bil pri njih splošno znan pregovor: »Ubi bene, sibi patria« — »Kjer mi je dobro, tam je domovina moja«. Tega načela se danes splošno drže Italijani in Nemci. Pa celem svetu so razkropljeni, a nikjer sužnji. Zakaj: Italija in Nemčija trošita letno težke milijone za uspešno izseljeniško politiko. Zato ostane Taljan povsod Taljan, a Nемец povsod Nемец, kamorkoli pride in kjerkoli se naseli. Tudi naši ljudje prineso iz tujine marsikaj dobrega: denar in svetsko širokogrudnost. Mnogi izmed njih pa so šele v tujini dobili pravo ljubezen do svoje domovine.

Kujmo torej bodočnost delavstva tako, da bo imelo delovno ljudstvo kruha! V tujini pa zanj — skrbimo in ne bo izgubljeno za svoj narod.

Zapazil sem, da se članki v »Delavski Pravici« bero zelo kritično. To je prav. Prav mi ni to, da nekateri ljudje, hoteč se jim dlakocepstva, trgajo iz njih posamezne stavke in odstavke, kvareč s tem pravi zmisel celote ter nato kritičnostijo popolnoma z napačnih gledišč. Naj jim bo na tem mestu povedano, da bomo širokogrudni in velikopotezni, četudi bo poedinec ali poedina skupina radi naših stvarnih ugotovitev udarjena na glavo. Delavstvo ne sme molčati. Greh bi bil to. Kako je zapisal Župančič v dnevih strahot in grozot v Zarje Vidove? —: lajajte, lajajte, lajajte!

Češkoslovaška krščansko-socialna stranka.

Morava je bila vedno prva. Na Moravi se je rodilo vse novo, katoliški preporod, kultura, Orel, delavski pokret, katoliški zadružni pokret. Dne 3. oktobra letos pa je vstala na Moravi, v Brnu krščansko-socialna stranka. Delavstvo je bilo že dolgo v Ljudski stranki zastopano. V stranki so komandirali veleposelniki, ravnatelji, advokati, delodajalci. Jasno je, da ena stranka ne more biti vsem enako pravična, posebno, če jo vodi kapitalisti. Delavstvo je moralo voliti, delati in molčati.

Dne 27. oktobra bodo volitve v narodno skupščino. Ko so se sestavljale kandidatne liste, je bilo delavstvo popolnoma prezrto. Delavci so bili postavljeni na taka mesta, da bi gotovo ne bili izvoljeni. Šlo je za čast delavstva in njegove koristi. Dne 3. oktobra se je delavstvo odločilo. Ozivili so bivšo krščansko-so-

cialno stranko. Vsa ljudska stranka je skočila na noge. Vsa glasila ljudske stranke so lopnila po delavskih voditeljih, po starem pravilu, da je treba voditelje nasprotnega gibanja diskreditirati, umazati, obrežčastiti. Ustanovili so lidovci takoj nasprotno strokovno organizacijo, ki je pa zbrala le politično, a nedelavsko čuteče delavstvo, največ takega, ki prej sploh organizirano ni bilo. Za lidovca danes ni najbolj umazan človek komunist, narodni socialist, demokrat, temveč krščanski socialist.

»Budoucnost« z dne 11. oktobra je prinesla proglas krščansko-socialističnim delavcem in delavkam. Ta proglas pravi med drugim:

Resnica je, da je ljudska stranka prevzela krščansko-socialni program, ki je bil že dopolnjen z modernimi idejami krščansko-socialnih delavcev, ali ta

program se ni jemal nikdar v obzir, tudi tedaj ne, ko je šlo za socialno politične zadeve in za zastopstvo proletarijata v stranki.

Da bi stranka krila to pomanjkljivost, je vrgla v svet novo geslo: »Solidarizem.« To je bil plašček za tiste, ki so hoteli imeti korist od tega. Ako so delavci in nameščenci kaj hoteli, se jim je reklo, da so proti solidarizmu vseh stanov in s tem so bili odbiti. »Solidarizem« je bil sredstvo, s katerim so krili svoje interese.

Nekateri lidovci so nam dali naziv »marksisti«, slednjic celo »boljševiki«.

Stranka je delala z vsemi silami proti »sekti v stranki«. Poslabšan je bil zakon o državnih nameščencih, poslabšana je bila službena pragmatika. Strokovna organizacija je napravila predloge za spremembo teh zakonov, a nihče se ni brigal zanje. Zelelo se je celo, naj bi se k poslabšanju zakonov molčalo, ker je stranka s tem soglasna in ker se je za to obvezala.

In ko je bil izdan službeni red za železničarje, je bil ta zopet poslabšan. In ko se je Zveza železničarjev v soglasju s centralo postavila odločno proti takemu oškodovanju delavstva, je ljudska stranka ta odločen nastop tolmačila kot zločin proti državi. Napravljen je bil pozizkus, razbiti strokovno organizacijo. Skupno s fašisti se je osnovala zveza, v katero so gonili naše železničarje, da bi bili orodje gospodov v vladi. Vodstvo ljudske stranke je šlo tako daleč v svoji ošabnosti, da je grozilo z izključitvijo iz stranke voditeljem strokovnega gibanja in končno tudi izključila več delavcev.

Stranka je začela s persekucijami proti posameznim strokovničarjem (prestavljanje itd.).

Leta 1928 se je vršil v Brnu zbor Strokovne zveze. Vabljen je bil Šramek kot predsednik zveze, a ga ni bilo. In ko so delegati pri volitvah predsednika premalo ploskali, je bil cel zbor opsovan z boljševizmom in »radikalizmom«. Tedaj je bilo Šramku povedano, da bi imel biti kot predsednik Strokovne zveze vržen, a je to preprečil Čuřik sam... —

To naj bo tudi nam kot nauk. Za nas mora biti vedno in povsod odločilno le delavsko stališče. Morava in Slovenija sta imeli vedno ista pota in iste naloge. Ni dvoma, da čaka slovenski krščanski proletariata na njegovem osamosvojitvenem potu še mnogo bojev in zaprek. Zato se učimo ob zgledu Morave!

„Delavska Pravica“ zaplenjena.

Zadnja številka »Delavske Pravice« je bila od državnega tožilstva v Ljubljani v smislu zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi zaplenjena. Zato naj nam naročniki, ki lista niso prejeli kot običajno, oprostite,

Pomočniki v notranjem ministrstvu.

Kralj je na predlog ministrskega predsednika in notranjega ministra generala Živkovića podpisal ukaz, da se imenujeta za pomočnike v notranjem ministrstvu Ivan Perovič, dosedanji pomočnik bana primorske banovine in Dobrica V. Matkovič, dosedanji načelnik odseka za zaščito države.

Puniša Račić.

Belgrajsko prizivno sodišče je izreklo razsodbo o kaznovanju Puniše Račića. Kot znano, ga je prvostopno sodišče kaznovalo skupno na 60 let in 4 mesece težke ječe. Prizivno sodišče pa je razsodbo predrugačilo in mu prisodilo le 33 let in 8 mesecev težke ječe. V stvari nova razsodba itak ne pomeni spremembe, ker je po srbskem zakonu itak določena najvišja kazen težke ječe na 20 let.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Srčna izobrazba

Živel je reven kmetski delavec v slamnatih kočih. Garala sta z ženo od ranega jutra do poznega večera vsak dan pri kmetu, da sta tako mogla reševati svoje ljube otročičke vsaj pred najhujšo bedo. Zavedal se je ta delavec v polnem, kako premajhen kos kruha režejo njemu in številnim njegovim sotrpnikom za vsakdanje trdo delo. Dan za dnem je imel dovolj prilike videti in čutiti, kako bogatini zemlje trdosrčno in brezmejno izkoriščajo rod nemaničev, delavcev na polju, travnikih in vinogradih. Boriti se je imel za vsako drobtinico kruha z največjo silo in marsikatero krivico in ponižanje je moral prenesti zato, ker je delavec. Obup in maščevanje je polnilo večkrat njegovo srce, vendar pa je ostal kljub vsem takim prilikam in vseh trdoti dela mož, neuklonljiv. Skušnjavam človeških slabosti in njihovim okoliščinam se ni udal ter kot tak ni nikoli storil prav ničesar, kar bi moglo nasprotovati odnošajem ljubezni do bližnjega. Vso moč in tolažbo v težkih urah življenja je črpal v zavesti dela in svojega delavskega stanu, predvsem pa v vsakdanji molitvi in v redni nedeljski udeležbi službe božje, trdno verujoč in zapajoč, da je le taka pot vseh zemljanov prava pot k božji Resnici in Praviči.

Tako je bilo življenje v njegovi družini čisto drugačno, kakor ga vidimo tu in tam, pogosto ravno pri delavcih. Prepira nič, preklinjanja nikoli ni slišala njegova deca v domači hišici, ampak povsod le zadovoljnost, skromnost in tiha sreča. Za težko prislužen denar pijanosti ni poznal. Njegov gospodar in tudi drugi kmetje so ga upoštevali veliko bolj kakor ostale svoje delavce, kar mu je mnogo pripomoglo do boljšega gmiotnega stanja, čeprav se je moral včasih postaviti v bran za svoje pravice. Med svojimi tovariši delavci je bil daleč naokrog zelo priljubljen in mnogi so prišli k njemu po nasvete ter mu celo zapuili svoje najskrivnejše zadeve. Sam je veliko izkusil, se veliko učil in čital, zato je znal tudi drugim pomagati v marsičem in pomoč bližnjemu, predvsem delavcu, mu je bila največja uteha. Bil je kakor apostol ljubezni med zapuščenimi in žejnimi pravice, sam isto, kakor njegovi drugi. Kadar se je govorilo o njem, je bilo vselej slišati besede: »Taki da bi bilo več med nami! Ta je mož poštenjak!« In zakaj je bil? Zato, ker je bilo iz vsega njegovega življenja in udejstvovanja v njem razbrati, da ima veliko prave, srčne izobrazbe, katera je prvi pogoj, da se more človek vzdržati v ravnotežju, ko ga napadajo najhujše stiske in neprilike.

Srčna ali duševna izobrazba ni tisto, čemur pravimo učenost, ampak je izoblikovanje duše človekove, da zamore postati napram človeški družbi, v vsem njegovem delovanju in odnošajih v resnici človek, vreden imena otroka božjega in najpopolnejšega bitja na zemlji. Kdor veliko študira, si pridobi mnogo znanja, istega pa potem uporablja

kot sredstvo, da more uspešneje izrabljati in si podjarmiti v sebične namene svojega bližnjega, takega se ne more nikoli imenovati kulturnega ali izobraženega človeka, ampak se ga po vsej pravici prišteva med navadne zločince in uničevalce blagostanja človeške družbe. Srčno izobražen v pravem pomenu besede je le oni, kateri uporablja vse svoje duševne sile v dobrobit svojega bližnjega, svoje okolice, pa tudi svoje družine in samega sebe, kar se izraža kot poštenost, ponižnost, pridnost, pobožnost, varčnost, zmernost, vljudnost itd. Take lastnosti in s tem tako izobrazbo si more pridobiti vsak človek kateregoli stanu in poklica. Zato naj izginejo za vedno vsi tisti predsodki, kateri se slišijo tolikokrat iz vrst nezavednih delavcev, češ, kaj nam je treba izobrazbe, to je za gospodo, ne pa za delavca, ki mora delati. Dajte nam rajši kruha in boljšega zaslužka in ne govorite o izobrazbi, ali pa potem, ko bomo že to imeli. Izobrazba, predvsem srčna, je predpogoj za ustvaritev blagostanja in si more to izobrazbo pridobiti vsak človek, četudi največji revež, posebej pa vsak delavec. Kolikor več dobrih lastnosti ima človek in kolikor v večji meri jih izvaja, toliko večja in popolnejša je njegova srčna izobrazba.

Ni težko postati delavcu srčno izobražen in tudi posebnih sredstev za pridobitev te izobrazbe ni potrebno. »Ljubi svojega Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe.« To izpolnimo in storjeno je vse. Tako ne boš pošten radi tega, ker se bojiš žandarja in ječe, ampak zato, ker Bog vidi in ker tako narekuje vest. Kakor kipar izklesuje iz navadnega kamina čudovito in lepo podobo, odstrani in izseka vse tisto, kar podobi ne daje njene lepote, tako klešimo, tovariši, v svojih dušah dan za dnem in odstranjamo iz nas vse tisto, kar izpakuje podobo človeka božjega v naših dejanjih, to je sebičnost, sovraštvo, zahrbtnost, obrekovanje, škodoželjnost, nezmerčnost itd. Tako bomo postali nova človeška družba in ustvarjen bo boljši in pravičnejši družabni red. Naloga »Strokovne zveze viničarjev« je, da z vsemi silami dela za pospeševanje srčne izobrazbe članstva. Dolžnost vsakega člana je, da sledi temu klicu in po svojih močeh stori vse za izpopolnitev v srčni izobrazbi sebe in svoje družine. Ne smemo nikoli samo šteti, koliko nas je, ampak kakšni smo. To bodi največja misel - voditeljica vsem, ki hočete in si prizadevate za napredek in dobrobit našega viničarskega stanu. —r —n.

*
Iz centrale. Opozarjamo vse skupine, naj v novemberskem obračunu, katerega je poslali že do konca oktobra, navedejo ime novega bivališča vseh onih članov, kateri so se preselili, da jim potem v novembru moremo pravilno nasloviti časopis. Vsi tisti člani, kateri so se izselili iz področja ene skupine v drugo, naj se pri tamošnji skupini takoj javijo. Kjer pa skupine ni, tam pa naj se vpi-

sejo pri najbližji skupini in tam plačujejo prispevke. — V slučajih telesne nezgode naj se na prijavo točno zapiše, jeli ud zlomljen ali samo poškodovan, ker pravilnik o podporah določa 100 Din za vsak zlomljen ud. Ni krivda načelstva, ako kateri radi pomanjkljivo izpolnjene prijave ne dobi kake podpore izplačane, ker samo iz besed »poškodovan« se ne more dognati, kakšen je dejanski stan poškodbe. — Članstvo se opozarja, da skuša sedaj plačati članarino za zimске mesece naprej, kar bo edino v večjo korist članstvu.

Tečaji. 27. oktobra se bo vršil na Koroški cesti št. 1 v Mariboru tečaj »Strokovne zveze viničarjev«, katerega sklicuje centrala za skupine: Sv. Peter, Sv. Ilj, Sv. Jakob, Jarenina, Maribor, Fram in Slov. Bistrica. Na dnevnem redu so predavanja: 1. Dolžnosti in poslovanje odbornikov; 2. Viničarska mladina in bodočnost; 3. Naš program in voditelji. — Dolžnost vseh odbornikov, zaupnikov in članstva je, da se v velikem številu tečaja udeležijo. Pridejo naj naši viničarski fantje in dekleta! Očetje, pripeljite svoje seboj!

Rudarji

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev obvešča svoje člane in druge, da so oči 1. novembra dalje uradne ure: vsako nedeljo od 9 do 11 dopoldne, vsak torek in vsak petek od 4 do 6 popoldne. V vseh zadevah naj se člani in drugi oglašajo v lajništvu, Loke 253, le v tem določenem času. Odbor vrši vse potrebno le za člane. V drugem slučaju odklanja odbor vsako delo za istega, ker vsakega delavca dolžnost je, biti organiziran, posebej pa rudarja, ako hoče, da se njegov položaj zboljša. — Odbor.

Krekova mladina.

Ljubljana. Redni sestanki se vrše v četrtkih ob 8 uri zvečer v Delavski zbornici. Snujemo pevski zbor. Kdor je pevec, naj se kar oglasi.

Tečaji. Dne 3. novembra je tečaj za tržiško Krekovo družino v Trzinu in na Koroški Beli za družine: Jesenice, Koroška Bela, Lesce. — Dne 10. novembra se bo pa vršil tečaj v Zagorju za družine: Litija, Zagorje, Trbovlje in Hrastrnik.

Deklamacije. Ta teden dobite zbirko pesmi, ki naj vam služijo kot deklamacije. Naj ne bo sestanka brez kake deklamacije. Na vsakem sestanku naj drugi deklamira, da se vsak navadi.

Igre. Kjer hočete biti bolj dobre volje, pa vzemite v roko zbirko iger, ki jo tudi ta teden dobite.

BORCI.

Trzič. Dobro delajo! Deset fantov se je zbralo. Dvakrat na teden imajo sestanke. Malo telovadijo, malo pojejo, se pogovore in igrajo. Upeljali so že borčevsko blagajno (čebelico).

Ljubljana. V ponedeljek se ustanovi tretje krdelo. Tako gremo naprej, počasi, previdno, sproti ustvarjajoč pogoje za organizacijo novega duha, sproti dosegajoč nove voditelje.

Tečaj. Povsod vidimo veliko dobre volje, veliko požrtvovalne ljubezni do mladine. Manjka pa marsikje strokovne sposobnosti. Tečaj dne 28. in 29. decembra

bo silno važen za nas. Mislite že sedaj, kdo bo na tečaj prišel. Čim sposobnejši bodo prišli fantje na tečaj, tem več bodo od tečaja sprejeli. Solajte tante!

ZVEZA KREKOVK.

Celje. V nedeljo 20. oktobra se je vršil pri nas dopoldanski tečaj. Govorila je tov. Zupančičeva iz Maribora o pomenu in namenu Krekovk. Naše delo gre na globoko, hočemo novo dekle, resnično, veselo in preprosto, da bomo imele dobre matere in boljše družbo. Naše delo gre med vse potrebne, med vse delavne. Pripravljamo se pa tudi praktično za bodočnost. Sivalni tečaji in gospodinjstvo, vse to se je združilo v dober razgovor, ki odraža delo in hotenje. Dekleta le dalje, bodimo pa predvsem globoke, da bomo vse začutili potrebe, ki se nam odkrivajo ob vsakem srečanju in koraku...

Centrala. V kratkem se bodo vršili pri vseh Krekovkah enaki tečaji. Kjer se še niste javile, odgovorite takoj!

Bodi verna, veseli se življenja, ki je lepo in odkriva povsod Boga, bodi dobra radi Njega, išči tam bolesti, kjer se drugi samo veselo, odkrivaj lepote, kjer jih vsi ne najdejo, pa bodi še preprosta, da boš lahko otrok božjega kraljestva, ki ga vsi iščemo. — Zivi!

Velika produkcija premoga v Sloveniji.

V mesecu avgustu je bilo v premogovnikih v Sloveniji nakopanih 200.414 ton premoga (190.517 ton v juliju) napram 146.662 tonam v avgustu preteklega leta in 170.502 tonam v avgustu 1. 1927. Napram avgustu pret. leta se je torej produkcija povečala za 53.752 ton ali 36%. Tako visoke produkcije v avgustu še ni bilo. Navzlic temu pa iz tekoče produkcije ni bilo mogoče kriti ogromne potrebe, kajti skupna oddaja premoga je v tem mesecu dosegla 204.914 ton. Premogovniki so torej še iz zalog oddali 450 ton in so se zaloge ponovno skrčile od 70.546 na 66.045 ton (koncem julija so dosegle višino 77.730 ton).

Premogovniki so v avgustu oddali: železnicam 80.226 ton (v juliju 79.938), brodarstvu 420 ton (570), industriji 79.178 ton (82.454), raznim strankam 29.166 ton (19.892), sami so porabili 10.272 ton (10.010), izvozili pa 5652 ton (4837 ton). Izredno visoka je bila tudi v avgustu oddaja premoga industriji. Toda razmeroma največje povpraševanje je bilo od raznih (trgovina za kurivo) in se je oddaja tem strankam dvignila od 10.717 ton v juniju, odnosno 19.892 ton v juliju na 29.166 ton v avgustu. Zasebniki so se torej letos za zimo že zgodaj preskrbeli s premogom, kar je glede na pomanjkanje v lanski zim razumljivo.

Tudi število zaposlenih delavcev se je v primeri s prejšnjim mesecem dvignilo za 135, od 9983 na 10.118. V ostalem je bilo zaposlenih 260 uradnikov in 243 paznikov.

V prvih 8 mesecih tek. leta je produkcija narasla na 1 milijon 487.539 ton napram 1.180.118 tonam v istem razdobju pret. leta. Napram lani znaša torej povečanje produkcije za 307.237 ton.

Podjetnik posebne sorte.

Pred nedavnim na Angleskem umrli tobačni industrijalec Bernard Baron je bil po vseh, ki krožijo o njem, zelo originalen podjetnik. Njegov nazor, po katerem ni znal samo prijetno razmotrivati in se razgovarjati, ampak je po njem tudi živel in uravnaval svoje delo, je bil ta, da more človek brez škode za svoje soljudi posedovati tudi veliko denarja in sploh imovine. In vedno, kadar je videl, da bo preveč zaslužil kot navadno, kajti njegovi dobički pri kupcih so segali v visoke milijone, je razdal znaten del in je tako postal znan po vsej Angliji in preko njenih meja. Ne oziraje se na vsote, ki jih je javno prispeval v razne človekoljubne namene, kajti pri svojem prizadevanju, da bi svoje življenje prav tako ravnno končal, kot ga je ubog začel, je v teku časa razdal za javne dobrodelne namene nič manj kot 2 milijona funtov šterlingov (500 milijonov dinarjev). Poleg tega je neprestano ob vsaki priliki z večjimi in manjšimi podporami podpiral v pomanjkanju živče ljudi na prav posebno simpatičen način, ki je vrednost njegove podpore

še posebno zviševal in mu pridobil nebroj prijateljev.

Baron je pričel svojo karijero s tedenskim zaslužkom 16 šilingov kot navaden delavec v neki tobačni tovarni. Ze tedaj je bil znan med svojimi sodelavci kot sila brijten in podjeten mož. Po svojem poreklu je bil Rus iz Rostova ob Donu in je zrasel med kozaki ter je že v mládosti vstalo v njem močno stremljenje, da bi postal nekaj vojskovodja. Ko je odrasel, je potoval brez pare v žepu v Ameriko, kjer je stopil v delo v neki tobačni tovarni. Od svojega tedenskega zaslužka je vedno dajal na stran več kot polovico. Prenočeval je v baraki poleg tovarne, kjer so spravljali listje za produkcijo tobaka. Ko mu je njegov šef dal neko množino tobaka na posodo, je mladi podjetnik sam napravil iz njega 500 cigaret in jih prodal nekemu hotelirju. Za izkupiček je napravil že tisoč cigaret, ki jih je prodal študentom tamošnje univerze. Kmalu si je nabavil za produkcijo cigaret poseben stroj, ki ga je on sam iznašel, prišel v London in tam prodal svoj izum za 160.000 funtov. Za pretežni del tega zneska je kupil srednje veliko tovarno, iz katere je v teku časa zrastla velika industrija, ki zaposluje danes preko 3000 delavcev. Baron,

katerega osebne potrebe so bile zelo skromne, je imel, kakor pravijo, edino željo, pomagati potrebnim. Vsa svojcajstni dan je praznoval tako, da je obdaroval dobrodelne ustanove. Toda tudi z njegovo smrtjo ni prenehalo njegovo človekoljubno delo, kajti osnoval je ustanovo, kateri je dal tak znesek, da se more skozi 20 let razdeliti vsako leto na ta dan 27.000 funtov.

Ob priliki zadnjega njegovega rojstnega dneva je vsak delavec v njegovi tovarni dobil prispevek v izmeri ene tedenske plače. Ko je bil podjetnik star 75 let, je obdaroval okoli 200 bolnišnic in dobrodelnih naprav. Samo v letu 1927 je razdal 180.000 funtov, zlasti za napravo novih bolnišnic, higijskih pripomočkov in za druge dobrodelne namene. Velike vsote je tudi trošil Baron, ki so ga imenovali »Labour-kapitalista«, za Macdonaldovo delavsko stranko. Mnogokrat so mu že ponujali plemiški naslov, a vedno ga je odklonil z odgovorom: »Ne, jaz sem Bernard Baron. Kot tako sem prišel na svet ni kot tak hočem tudi oditi.« Tudi njegova hiša ne kaže nič tipičnega kakega bivališča milijonarja. Nekoč so ga pregovorili, da je sezidal v Brighthonu krasno palačo. Ko je bila dovršena in je šlo za to, da se

vseli, je dejal Baron, da je za njega prelepa in jo je prepustil delavkam svoje tovarne kot okrevališče.

Nič čudnega ni, da so ga njegovi delavci skoro oboževali. Saj je bilo geslo tega moža: »Dolžnost bogatega človeka je, pomagati potrebnim soljudem.«

Verjetno je, da vse to odgovarja resnici. Vendar so navadno take govornice neresnične. Ta slučaj pa je res resničen. Takih podjetnikov je ševeda malo. Delavstvo bi le želelo, da bi se lepemu zgledu priključilo še več socialno čutečih podjetnikov. Vendar bi delavstvo rajši videlo, če bi se ta socialna čutečnost podjetnikov izražala v primernih mezdah, ki bi mu omogočile človeka vredno življenje. Socialna čutečnost podjetnikov bi morda privedla tudi do tega, da bi podjetniki od svojih dobičkov nekaj prepustili delavstvu. Vendar, kakor vsaka stvar, tako tudi podjetniki potrebujejo časa, da se morejo razviti iz kapitalističnih kapitalistov v solidaristične socialne in socialistične podjetnike. Čim bolj bo delavstvo samo socialistično zavedno in strokovno organizirano, tem prej bodo tudi potomei današnjih kapitalistov morali biti socialisti.

V vsako hišo »Delavsko Pravico«!

Rudarska kolektivna pogodba.

Protokol sporazuma med Trboveljsko premogokopno družbo na eni strani in zastopniki delavstva družbe.

Pri današnji razpravi se je sporazumno določilo sledeče:

1. Minimalne mezde ostanejo v veljavi in sicer:

I. kategorija 40 Din, II. kategorija 35 Din, III. kategorija 30 Din, IV. a kategorija 25 Din, b 20 Din. Dosedaj veljavne stalne plače in akordne plače ostanejo neizpremenjene v veljavi.

2. Dodelitev akorda se naj izvrši na kraju delovnega mesta najdalje tri dni po nastopu dela dotične nasadbe.

3. Delavec se ne premesti iz dosedanje kategorije v nižjo, razen v slučaju kazni v zmislu službenega reda.

4. Jamski les in ves tozadevni material, ki ga rabi delavstvo pri izvršbi svojega dela, se naj po možnosti pripravi v dovoljni množini na etažah. V slučaju, da se ne more dostaviti pravočasno, pristojni delavcu odškodnina.

5. Odškodnina za izredno uporabo razstreliva se uredi z dotično nasadbo po upoštevanju krajevnih delovnih razmer, s primerno doklado.

6. Za delo na sv. večer od 10 zvečer do 6 jutraj, potem na božični praznik in veliko nedeljo se prizna 100% doklado na minimalne ali akordne mezde.

7. Glede dela pri slabem vremenu veljajo sledeča določila:

Vsi delavci, od katerih dela je neposredno odvisno jamsko delo (separacija, prevažanje, lesni delavci, rampe itd.), so primorani delati tudi pri dežju. Izvzeti so samo nalivi, hudourniki ali ploha, takrat namreč delavec prebije pod streho in dobi za isti čas minimalno plačo. To prekinjenje dela pa ne sme trajati dalje, kakor je to neobhodno potrebno.

Pri obratih, ki ne stoje v neposredni zvezi z jamo in dnevnim kopom, n. pr. opekarna, stavbni obrat, različni zunanji delavci, katerim dež ali sneg delo onemogoči, se dodeli delavcem drugo delo, če to ni mogoče, se postopa po § 1154 b Splošnega drž. zakonika.

Za vsako delo pri dežju se bo plačevala doklada in sicer dobi delavec 50% temeljne plače več. Ta doklada se računa samo za faktični delovni čas, izvzemši hudourja, plohe itd. Če kak delavec pri dežju ali snegu noče delati,

ima družba pravico istega poslati domov brez odškodnine. Za slučaj, da preskrbi družba delavcem dežne plače, odpade doklada 50%.

8. Vsem onim delavcem, katerim družba ne more nuditi stanovanja, se prizna stanarina in sicer: oženjenim 40 Din, samcem 20 Din mesečno.

9. Uvrstitev in napredovanje roko-delcev v delavske kategorije, se izvrši po važnosti dela in po zmožnosti dotičnega. Naddnevni zmožni delavci se uvrstijo najkasneje po osemletni službi pri družbi v kategorijo kopačev.

10. Vojaška vežba se ne smatra za ukinitel službenega razmerja in se da tem delavcem dopust.

Pri sprejemanju novih delavcev se bo v prvi vrsti upoštevalo iz aktivne vojaške službe vrnivše se delavce pri uvrstitvi v isto kategorijo, katero so imeli pred nastopom kadrskega roka.

11. Deputatni premog dobivajo vsi oženjeni delavci, ki so v kopaški kategoriji in ki stanujejo v rudniškem ali lastnem zasebnem stanovanju. Polovico deputatnega premoga pa dobe izjemoma tudi samski delavci kopaške kategorije, če stanujejo s starši v skupnem gospodinjstvu.

12. Vse spore, ki so lokalnega značaja, kakor: vzroki prenehanja storitve radi pomanjkanja vozilov, slabih prog, vode, zraka, vročine ali radi drugih obratnih razmer, se upošteva in ureja v sporazumu dotičnega obratnega vodstva pri zaslišanju prizadetega delavca v prisotnosti zaupnika II. skupine rudarske zadrage.

13. Družba bo tudi nadalje preskrbela zalivačem potrebne škornje.

14. Družba bo izplačala 15. decembra 1929 sledeči enkratni prispevek:

I. kategoriji 375 Din, II. kategoriji 300 Din, III. kategoriji 225 Din, IV. kategoriji 150 Din. Vendar se ta prispevek izplača samo onim delavcem, kateri so bili že šest mesecev v službi družbe in se bo za vsak neopravičen »blau« v mesecu novembru odtegnilo 26. del tega enkratnega prispevka.

15. Ta sporazum velja do nadaljnjega in se obojestransko lahko odpove s šestmesečnim odpovednim rokom.

Ljubljana, 21. oktobra 1929.

Slede podpisi.

Kongres Internationale lesnih delavcev.

15. avgusta so se pričela v Frankfurtu ob Meni v delavskem domu krščanskih strokovnih organizacij posvetovanja Internationale lesnih delavcev. Zastopane so bile vse priključene centrale iz posameznih držav. Posvetovanja je vodil nemški delegat. Mednarodni urad dela je bil zastopan po tov. Henzlerju.

O internacionalnem štrajkovnem fondu je poročal holandski zastopnik van der Post. Gospodarski razvoj v novejšem času mora tudi lesno delavstvo zelo pazno zasledovati. Akoravno v lesni industriji v doglednem času še nimamo računati z mednarodnimi karteli, vendar se v posameznih panogah lesne industrije le pojavlja misel internacionalne združitve vsaj posameznih panog te industrije. Nekatere panoge te industrije pa so že sedaj združene v močnih internacionalnih koncernih kot n. pr. vžigalčna industrija. Pripravljajo pa se tudi še druge panoge lesne industrije za internacionalno združitve kot n. pr. industrija pohištva, zabojev, sodov itd. Radi tega mora tudi lesno delavstvo kakor delavstvo v ostalih industrijskih panogah stremeti za tem, da bo poleg štrajkovnih sredstev v posameznih državah zbiralo tudi internacionalne štrajkovne fondove.

Vprašanje dopustov in tozadevno ureditev je obravnaval švicarski delegat Schelbert. Ugotovil je, da imajo v Nemčiji skoro vsi lesni delavci letne plačane dopuste, vendar večina le na podlagi kolektivnih pogodb. Okoli 90% vsega nemškega delavstva, torej skoro 8 milijonov delavcev, ki delajo v kolektivnih pogodbah, ima letne počitnice. Na Nizozemskem ima od 1.500.000 delavcev pravico do dopusta 220.000, v Franciji pa od 5 milijonov industrijskega delavstva le 40.000. Na Angleškem je zaposlenih okoli 12 milijonov, a dopuste ima 1 in pol milij. delavcev. Ugodnejše so razmere na

Švedskem, kjer ima okoli 650.000 delavcev, na katere se nanašajo v deželi sklenjene kolektivne pogodbe, več kot polovico pravico do letnih dopustov. Enako je tudi v Švici.

O meznih in delovnih razmerah lesnih delavcev po kolektivnih pogodbah v posameznih državah je govoril Schick iz Kölna. Iz pokretov za kolektivne pogodbe je razvidno, da je zlasti v zadnjem času lesno delavstvo začelo uvidevati, da bo le s kolektivnimi pogodbami doseglo višje mezde in s temi višji življenski standart. Gotovo so pri tem znatne razlike v posameznih panogah lesne industrije. Merodajno za delavstvo pri zahtevi njegovih mezd ni več stanje cen življenskih potrebščin in primerjanje plač s predvojnimi, ampak potrebe delavstva v današnjem času in to v materijelnem in kulturnem pogledu. Lesno delavstvo mora tudi vsa pazno posvečati vedno bolj napredujoči delitvi dela odnosno racionalizaciji in mehanizaciji lesne industrije. Vse škodljive posledice mora skušati odstranjevati pri sklepanju kolektivnih pogodb.

Končno so se obravnavala razna organizatorična vprašanja internacionalne, pri čemer se je ugotovilo, da je internacionala številčno od zadnjega kongresa znatno napredovala in da si je lesno delavstvo v posameznih državah v tem času priborilo znatne spremembe v svoj prid. Nazadnje so bili sprejeti sklepi glede vprašanja kolektivnih pogodb glede dopustov in glede mednarodnih štrajkovnih fondov, kakor tudi glede ratifikacije mednarodnih delavskih konvencij, zlasti one o osemurnem delavniku, ki velja prav tako za lesne kot za ostale delavce, a se ravno glede lesnega delavstva prav slabo izvaja v vseh državah.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Po svetu.

V Avstriji se je reakcija umaknila z vojnih poljan v parlament. Tu skuša sedaj Heimwehr po svojih zaupnikih doseči zmago s tem, da spremeni ustavo po fašističnih težnjah in željah. Avstrijski fašisti hočejo predvsem spreminiti notranjo federativno obliko države v centralistično. Odvzeti hočejo moč posameznim avtonomnim deželam in korporacijam in jo prenesti deloma na eno osebo, deloma pa na skupni parlament. Demokratično sedanjo obliko hočejo namestiti s prikrito diktaturo.

Socialisti se spremembi ustave v tem zmislu, kakor jo zahtevajo fašisti, odločno upirajo. Bilo bi to tudi porazno za vse, ki zastopajo demokratična načela. Zato si prizadeva vlada sedaj, da na kar najbolj miren način prode s spremembo ustave. Ta teden se prične že debata o njenem predlogu. Če bodo zaupniki fašistov neodjenljivo vztrajali pri

svojem prvotnem načrtu, bodo parlamentarne debate viharne. Tudi Avstrija kaže, kako ostra borba se po vsej Evropi vodi za in proti demokraciji.

O Mac Donaldu pišejo, da bo odstopil. Bržkone pa so to le vesti meščanskega časopisja, ki kaj zavidno zre na njegovo uspešno delo za mednarodno razorožitev.

Tudi o Stalinu, ki je resno obolel, pišejo, da bo odstopil. Trocki zaenkrat še ne more nazaj v domovino.

Nemškimi sovinitom, ki so proti odobritvi Youngovega načrta izzvali ljudsko glasovanje, menda ne gre prav po sreči njih agitacija. Dosedanji uspehi kažejo, da bodo nacionalisti s svojim plebiscitom pogoreli. To bo Nemčiji v veliko korist v mednarodnem svetu. Proti nacionalistom je nastopil sam predsednik republike znani Hindenburg, radi česar ga sedaj oni ljuto napadajo.

Občni zbor Trgovskega, bolniškega in podpornega društva.

Pred časom je začela zagrebska privatna društvena zavarovalna blagajna »Merkur«, v kateri so kakor v Trgovskem bolniškem in podpornem društvu v Ljubljani zavarovani zasebni nameščenci in trgovski nastavljenici, agitirani in pridobivati članstvo tudi v Sloveniji. Ker so pri njej dajate nekaj višje kot pri ljubljanski, je del nameščencev začel pritiskati, da se včlani v zagrebski zavarovalnici. Da zagolovi vsestransko obstoj društva, je odbor Trg. boln. in podpor. društva sklenil, uvesti prostovoljno višje zavarovanje, z višjimi prispevki in višjimi dajatvami.

Kot znano, je bil lansko leto upravni odbor društva na novo imenovan od ministra za soc. politiko. Nameščenci organizirani v Jug. strok. zvezi v tem odboru niso zastopani. — Ker je bilo potreba za izvajanje višjega zavarovanja novih pravil in uprave, se je sklical občni zbor društva, ki se je vršil v nedeljo 20. t. m. Občnega zbora društvo že ni imelo mnogo let.

Občni zbor se je vršil ob 10 dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Predsednik je podal daljše poročilo. Društvo obstoja že 94 let. Če društvo od l. 1922 ni imelo nikakega občnega zbora, je to le znak nenormalnega stanja in dolgotrajnih težkih borb za obstoj. V smislu čl. 202. zakona o zavarovanju delavcev bi se morala namreč izvršiti likvidacija društva, čigar imovina bi morala s 1. julijem 1929 pripasti Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev. Po prizadevanju društvenega vodstva je bila l. 1923. z odlokom ministrstva za socialno politiko likvidacija začasno odgodena. To stanje pa je trajalo le do konca l. 1926., ko je društvo prešlo od Osrednjega urada za zav. del. v Zagrebu obvestilo, da mora biti likvidacija izvršena do konca l. 1927. Ta ukrep je vzbudil med nameščenci ogorčenje. Zahteva je šla za tem, da se društvo dado iste ugodnosti kakor zagrebskemu Trgovskemu društvu »Merkur« in da se mu vrne ugodnost II. razreda v bolnicah. Da more društvo to ugodnost nuditi brez nevarnosti za svoj obstoj, dokazuje najbolj dejstvo, da je imelo kljub izplačevanju oskrbnih stroškov za II. razred v bolnicah, kljub zdravljenju članov v privatnih ordinacijah specialistov in kljub enakim prispevkom kakor pri OUZD, čistega dobička l. 1923 398.000 Din, l. 1924 110.000 Din, l. 1925 159.000 Din in leta 1926 272.000 Din. Po l. 1926, ko so se morale ukiniti ugodnosti, je bil dobiček še večji.

Pri takem položaju ni čuda, da je med zavarovanci začelo gibanje za očuvanje društvene naprave. Ta akcija je imela uspeh. Likvidator je bil odpoklican in po številnih intervencijah je bilo v fin. zakon za l. 1927-28 vnešeno določilo, da se društvo ne likvidira, temveč da postane krajevni organ Osrednjega urada za zav. del., ki naj vodi posle za privatne in trgovske na-

meščence. Društveno vodstvo je takoj izdelalo pravilnik za poslovanje, ki pa je bil od Osrednjega urada odobren šele pred nekaj dnevi. Šele sedaj je društvu mogoče preiti k višjemu zavarovanju, ki je bilo postavljeno na dnevni red.

Sedaj, ko je obstoj društva utrjen, je najnujnejša potreba, izvesti višje zavarovanje in preiti zopet k izvrševanju društvenih funkcij. Doslej je namreč društveni odbor izvrševal le funkcije blagajnika po zakonu o zavarovanju delavcev. Osrednji urad, ki nadzoruje poslovanje, je ponovno ugotovil, da so knjige v popolnem redu. Staremu odboru je bil soglasno podeljen absolutorij.

Po prečitju in kratkem pojasnilu so bila pravila v večini navzočih odobrena. V glavnem določajo nova pravila: Poleg dajatev, ki pripadajo zavarovancem po zakonu o zav. del., po statutih in okrožnicah Osrednjega urada za zav. del., daje društvo svojim članom in njihovim svojem v slučaju bolezni, ako so redno plačevali mesečno premijo, še naslednje dajatev: 1. Pri zdravljenju v javnih bolnicah razliko med III. in II. razredom, in sicer, ako traja članstvo manj kot eno leto, za dobo treh mesecev, ako pa traja članstvo preko enega leta, za dobo 6 mesecev. Ako traja bolezen preko enega leta, v katerem primeru prenehajo dajatev po zak. o zav. delavcev, imajo člani pravico do brezplačnega zdravljenja, zdravlil in bolnice II. razreda, kolikor to dopuščajo finančna sredstva društva, in sicer, ako je trajalo članstvo preko treh let, še tri mesece, ako pa je trajalo članstvo preko šest let, še šest mesecev. V izjemnih slučajih bo društvo prispevalo tudi zneske za operativna zdravljenja v inozemstvu. Ako zaradi dolgotrajne bolezni zavarovane ne dobi nikake plače, tedaj mu društvo plača razliko od zakonite hranarine na zavarovano plačo. Invalidne podpore za onemoglost in starost daje društvo v okviru finanč. možnosti.

Za višje dajatev je večina navzočih sklenila prispevek 20 Din mesečno (pri zagrebskem Merkurju znaša prispevek 30 Din, pri čemer je računani tudi prispevek za posmrtni fond). Finančni uspeh teh višjih dajatev bo odvisen od tega, koliko od sedanjih 5000 članov se bo prijavilo za te višje dajatev.

Pri volitvah novega odbora so bili nato izvoljeni gg.: Bahovec, Vrtovec, Klinar, Jelačin ml., Ribnikar, Smerkolj, Weixl, Fazarinc, Lovšin, Poljak, Plesničar, Triller, Rakovec, Gombač, Šapa in Munda. V nadzorstvo pa so bili izvoljeni gg.: Jelačin st., Kavčič, Avsenek, Zemljič, Terčelj, Pleško, Kocmur in Sedej.

JSZ se je zadovoljila samo z enim delegatom, ki je tov. Martin Kocmur iz Celja, kot član nadzorstva.

Občni zbor je bil po razgovoru o razmerju napram zagrebskemu »Merkurju« zaključen.

Nesporazumljenje. Ona: »Oh možiček, nova kuharica je prismočila pečenko, zato naj ti bo poljubček v zadoščanje.« — On: »Prav, kar noler naj pride.«

Odločen. »Kaj vidim, Gostič, zopet ste pošteno natrkani! Kaj pa vendar pravi Vaša vest?« — Gostič: »Ugovarja že, pa jaz ne trpim nobenega ugovora.«

Moč navade. Gospa: »Stehajte no mojega sinčka!« — Mesar: »S kostmi ali brez njih?«

Pojasnilo. »Ravnatelj pa res slabo izgleda, vidi se, da mu je ženina smrt šla zelo k srcu.« — Tisto ne pride toliko v poštev, »pač pa ni smel celih 40 let kaditi, zdaj je pa zopet začel.«

Čez hribe in doline...

Javornik-Koroška Bela. Tu sta se poročila dva naša tovariša, vrla člana naše strokovne organizacije in sicer tov. Joško Rožič z gdčno Marijo Cvetko in tov. Janko Zobinc z gdčno Marijo Golmajerjevo. Vsem novoporočencem želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

Razno.

Delavske koledarčke so plačali še: Vrhnika 21, Domžale 20, Bohinjska Bistrica 10, Huda jama 50, Poselska zveza, Ljubljana 20. Na prvem mestu je dosedaj Huda jama s 50, slede bolniški strežniki Ljubljana s 36, Vrhnika s 35, Ribnica na Pohorju s 30, Jesenice z 20 plačanimi koledarčki itd. Iz nekaterih krajev še ni nikakega odziva. Pohitite s prodajo!

Angleški rudarji se bunijo. V angleški premogovni industriji zopet grozi kriza. Čuje se, da vlada noče pristati na to, da bi se v rudnikih uvedel sedemurni delovni čas. Pred dnevi je imel rudarski glavni tajnik Coock velik shod, v katerem je dejal, da je ravno to vprašanje vrglo Lloyda Georgea in Baldwin. Ne želi, da bi se isto zgodilo tudi Macdonaldu. Ako bi bili delavci prisiljeni iti v štrajk, bi to pomenilo za delavsko vlado katastrofo. Pričakuje se, da se bo moral Macdonald, ko pride iz Amerike, temeljito baviti z vprašanjem rudarske industrije tem bolj, ker so rudarji z delovanjem sedanega ministra Thomasa zelo nezadovoljni.

Kapitalizem povsod enak. Štiri londonske železniške družbe z veseljem oznanjajo, da jim je vsled »umnega gospodarjenja« posrečilo doseči mnogo večje profite kakor prejšnje leto. Pri tem so pa tako skrajno nesramni, da javno povedo, da so dosegli tako visoke profite s tem, da so znižali svojim delavcem plače. Tudi pri nas imamo dosti tako »umnih« gospodarjev.

Osemurnik v Argentini. Tudi Argentini se počasi giblje in prihaja za drugimi državami z ozirom na zboljšanje delavskega položaja. Pred kratkim je državni senat sprejel zakon, ki določa osemurni delavnik po dnevi in sedemurni delavnik po noči. Naši delodajalci pa zahtevajo neomejen delovni čas, to se pravi, delavstvo naj bi noč in dan garalo in pri tem še stradalo.

Odškodnina za nezgode delavcem v Ameriki. Delavski urad države New York objavlja, da znaša skupna vsota odškodnin, ki so bile plačane od raznih delodajalskih družb enega leta 32.000.000 dolarjev. Odškodnino je prejelo 100.000 oseb. Najvišja tedenska odškodnina znaša 25 dolarjev in to za delavce, ki so prejeli pred nezgodo 30 dolarjev tedenske plače. Kaj pa pri nas? Naši delodajalci ne nosijo nobene odgovornosti za nezgode delavcev, četudi se največ nezgod pripetijo ravno po njihovi krivdi. Radi pa bi odpravili še to skromno nezgodno zavarovanje, ki ga imamo.

Kartel tovarnen vagonov. Pogajanja za osnove mednarodnega kartela tovarnen vagonov so zaključena. V ta kartel pridejo tovarne v Avstriji, Nemčiji, Madžarski, Italiji, Belgiji, Švici in Češkoslovaški. Svrha kartela je samo ureditev zunanjega trga, med tem ko so tovarne na domačem trgu popolnoma svobodne.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 17 hlapcem, 2 mizarjema, 28 čevljarjem, 2 sodarjema, 2 pečarskima pomočnikoma, 6 kleparjem, 80 navadnim delavcem, 400 tesačem, 1 elektromonterju, 30 rudarjem, 7 krojaškimi pomočnikom, 2 krznarjema, 1 litografu, 3 kravarjem, 1 optikarju, 1 opekarskemu mojstru, 1 strojniku, 15 vajencem — ženskam: 2 šiviljama rokavic, 2 pletilkama, 4 služkinjam, 2 kmečkima deklama, 2 postrežnicama, 4 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: 10 vinarjem, 1 kravarju s sinom, 18 hlap-

cem, 30 rudarjem, 2 pomožnima delavcema, 1 hišnemu slugi, 1 kovaču, 2 kleparjema, 2 električarjema, 1 mehaniku, 1 automehaniku, 1 kotlarju, 8 mizarjem, 2 sedlarjema, 1 žagarju, 1 stavbnemu ključavničarju, 1 krojaškemu delovodji, 5 krojačem, 5 prikojevalcem gornjih delov čevljev, 1 usnarju, 1 tapetniku, 14 slikarjem, 4 tesarjem, 10 zidarjem, 2 delavcema za presvetitev jajc, 1 mesarju za perutnino in vajencem pekovske, kovaške, čevljarjske in mizarске obrti. — Ženskam: 6 kmečkimi deklama, 1 kmečki gospodinji, 6 služkinjam, 5 kuharicam, 3 kuharicam k financarjem, 2 postrežnicama, 2 vzgojiteljicama, 2 varuškam, 1 boljši gospodinji, 1 natakariči, 1 ženski pisarniški moči, 2 šiviljama, 4 strojnimi pletilkama, 2 kuharicama za v Srbijo, 2 tovarniškima delavkama, 1 kuharici za v graščino, 1 kuharici za v uradniško menzo, 1 serverki za v Belgrad.

Celje. Delo je na razpolago: 4 hlapcem, 1 majarju-kravarju, 4 hišnim hlapcem, 22 gozdnim delavcem, 1 trgovskemu slugi, 14 rudarjem, 20 delavcem za gradnjo ceste, 12 zemeljskim delavcem, 5 minerjem, 1 pečarju, 3 kovačem, 3 stavbnimi ključavničarjem, 5 mizarjem, 1 kolarju, 5 sodarjem, 10 lesnim delavcem, 2 tapetnikoma, 9 čevljarjem, 1 mesarju, 20 zidarjem, 4 soboslikarjem, 34 težakom, 13 vajencem — ženskam: 14 kmečkimi deklama, 2 šiviljama, 4 natakaričama, 11 kuharicam, 10 služkinjam, 1 hotelski kuharici, 2 varuškam, 1 kuhinjski dekli, 1 pomožni delavki.

Za kratek čas.

Čudno. Janezek: Atek, kaj pa je to srednji stan?

Oče: To je stan, ki navadno nima nič sredstev.

Iz šole. Katehet: Kdaj je za Adama prenehal raj?

Jurček: Ko mu je Bog Evo pripeljal.

Lep mož. »To je torej tvoj mož! Kako si ga vendar mogla vzeti? Ali je bil tako bogat? — Ne! Pač pa je bil z vso našo družino tako predren, surov, nesramen in brezobziren, da smo vsi mislili: ta mora biti iz boljših krogov.«

Vdana v božjo voljo. »Kakor slišim, se bode te še enkrat poročili, dasiravno ste že štiri moze pokopali!« — Zakaj pa ne? »Dokler jih Bog jemlje, jih bom jaz tudi!«

Nenavadno sklepanje. Advokat: »Vi torej hočete svojega gospodarja tožiti, ker vas je imenoval ježa, to vendar ni žaljenje.« — Klijent: »Toda pred ježom je malo počakal in prašiča pogoltnil.«

Neraspozumljenje. Gospa (novi kuharici): »To vam pa moram takoj povedati: ljubimkanja, tega pri meni ni!« — Kuharica: »To bi bilo pa tudi čudno, saj gresta, gospa, že na štirideset in ste poročeni.«

Previdnost. Gospodinja: Ali se ne čutite včasih precej nesrečnega, ko ste še samski, g. svetnik?

Svetnik: Seveda! Tedaj pač obiščem enega ali drugega svojih poročenih prijateljev in ko vidim čudne razmere, sem za dolgo ozdravljen.

Kratka zakonska sreča. Mlada žena: O, jaz nesrečnica! Komaj je šest tednov, kar sva se poročila, pa že gledaš po drugih. Nikar ne taji, Jože, moral bi si bil bolj neumno zbrati, da bi tega ne opazila.

Mož: Če je pa nisem mogel dobiti.

Prebrisan. Trgovec: »Denarja načeloma ne dajem vbočajme, delo, če hočete! Kakšno delo si izberete?«

Berač: »Morda bi se pridružil ter postal Vaš kompanjon?«

Iz otroških ust. Mati: »Janezek, kam neseš budilko?«

Janezek: »Ateku; pravi, da mu je desna noga zaspala.«

V KONSUMNI KLETI LJUBLJANA (KONGRESNI TRG 2)

SE TOČLJO DOBRA IN CENA VINA OSREDNJE VINARSKE ZADRUGE ZA JUGOSLAVIJO V LJUBLJANI. TAM DOBIŠ TUDI CENO DOBRO HRANO, PRIJATELJE IN SOMIŠLJENIKE.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kurel

Noč ni bila mrzla. Kadar se jame spet bližati pomlad, čuva sinja, skoraj da topla megla zemljo pred silnimi vetrovi iz višjih zračnih plasti. Prvi koraki pomladi so to noč pričeli izvabljeti prve zelene liste mahu.

Pojdite, pojdite, stric Madiot. Podvizajte se. Mala še joka v svoji postelji in vi je ne slišite.

Šel je po nabrežjih. Luna je padala za obzorje in je svetila na pot. Mesto je spalo, omamljeno od teže utrujenosti preteklega dne. Samo Loira je tekla in živela ter privzdigovala ladje, katerih jambori so risali plešoče sence na tlak. Ni več hodil kot svoje dni, stari bobnar. Vročje mu je bilo in moral se je ustaviti na strmem pobočju blizu kolodvora, kjer so luči signalov nekolikanj oživljale samoto.

Ura je odbila tri in pol. »Čez eno uro,« je razmišljal, »bom pri koči v Mauves. Da le že ne bo odšel na lov.« Poklical si je v misel tega lepega Etiennea, ki bi mogel vse rešiti. Da, to je bil odločen možki, zmožen, da odvede dekle proti volji njenih staršev in kar je še več vredno, vkljub vsem predsodkom. »Poznam jih, te velike fante z Loire. Kadar ljubijo, ljubijo zares. Rekel mu bom...«

Madiot je vzel spet pot pod noge. Ubral jo je za prekopom St. Felix, potem vzdolž ob Loiri po neskončni travnati planoti, ki je bila mehka, mokra in mrzla. Spominjalo ga je to pohodov v vojnah po krajih, ki po njih hodiš ponoči in jih ne vidiš nikdar več. Včasih je zmanjšal korak, da je pogledal, ali se dolina ne svetli že na daljnem vzhodu. A ne. In misel na Henrietto ga je pognala naprej še hitreje proti majhni koči, kjer sta voda in veter vse dolgo leto zazibavala v spanje preproste prebivalce.

Končno je zagledal v somraku hišo iz surovih hlodov. Pramen luči je uhaljal iz špranje pri vratih. Trikrat je krepko udaril s pestjo.

»Odprite. Jaz sem — stari Madiot!«
Skoraj na mah je neka roka odrinila zapah.
»Svojo mrežo sem se spravil popravljat,« je spokojno dejal oče Loutrel. »Kako vam naj poslužim?«

Ob sveči, postavljeni na stol, sta čepela oba možka, ki ju je ločila le rujava senca mreže, ki jo je Loutrel popravljaj, in se pogovarjala. Govorila sta potihem radi matere, ki je še spala za volnenim zastorom. Madiot je povedal vse o vojaškem sodišču in o obupu Henriettinem in o misli, ki se mu je bila porodila, da bi namreč poklical na pomoč dolgega Etiennea.

Ribič je skončal eno vrsto zank, zavezal je zadnji vozec na iztegnjenem mezincu in dejal.

»Gospod Madiot, sin je že šel zdoma kot sem vam povedal. Manjka mu še nekaj rož na njegovi ladji. Rad vas pospremim.«

»Pojdiva torej,« je dejal Madiot. »Zakaj moje dete joka.«

»Da, ali jaz vam ne morem povedati, kako vam bo moj fant odgovoril. Pojde? Ne pojde? Jaz svojih sinov ne strahujem. Puščam jim srce kot jim je ustvarjeno.«

Stopila sta nekaj korakov od kočice in sedla v plitev čoln. Loutrel je dvignil konec droga, ki je nanj bil pritrjen kos platna. Veter, ki se je bil vzbudil, ju je nesel proti toku v noč, ki je prodiral vanjo bogzna odkod prvi blede svit zarje. Luna je bila videti prav na obzorju kakor stražnik, ki mu moči pojemajo.

Henrietta, je šepetal stari zase. Henrietta.

In to samo ime mu je bilo misel brez konca. Kriki ptic so klicali dan. Bila je ura lova, ko se svetloba še obotavlja, ko sloke, galebi, kozice in pribe privzdigujejo odrevenela krila, stečejo po produ, se spoznajo, ožive pred odhodom in vzlete v lahkotnih jatah.

Loutrel in Madiot sta se vozila dokaj daleč navzgor, proti visoki skupini jagnedov. Pristala sta na koncu otoka in čoln se je do polovice pokazal iz vode ter se dotaknil zemeljske končine, ki jo je tok izpiral z obeh strani. Ribič je zažvižgal. Nekdo se je pokazal izza vrbinoga debla, ki je že

začelo poganjati. Dvanajstero koncev vrbja mu je viselo za pasom. Bil je Etienne.

Ko je zagledal starega Madiotja, je stisnil obrvi in stopil na golo obalo.

Eloi je z dvema prstoma posvaljal brke. Glava mu je bila napol skrita v zavihanem ovratniku. Gledal je fanta, ki se mu je bližal in ki ga je tako ljubil.

»Antoine je obsojen.«

»Tako, gospod Madiot.«

»Na smrt.«

Mladi mož je del z glave svoj klobučinasti klobuk z zavihanimi kraji kot bi bil storil pred krsto Antoineovo.

»Ne,« je dejal Madiot, »motiš se, Etienne. Zdi se celo, da ga bodo pomilostili. Ni več na nas, da bi mu usodo spreminjali. Ena pa je, ki joka.«

Podolgasta, nežna in možata glava se je obrnila v jagnedji gozd, katerega gole veje so segale druga v drugo. Prvo blede jutro se je porajalo med debli.

»Joka tako, da je bolna od joka...«

»Oh,« je dejal Etienne.

In njegov glas je zvenel tako bolešno, da je Madiot nadaljeval:

»A ne tako bolna, menim, da je ti ne bi mogel potolažiti, fant moj. Pridi z menoj. Prišel sem po tebe...«

»Ni me klicala ona, kaj ne?«

»Ona spi,« je mehko dejal Madiot. »Mislim pa, če se zbudi in bi mogla vedeti, da te to, kar se je zgodilo z Antoinenom, ni spremenilo, da ti je še vedno za njo, mislim, da bi se potolažila hitreje nego z mano... Zakaj koncev koncev — saj te to ne bo motilo, ljubi moj Etienne, da je Antoine zasledil s poti? Saj še vedno misliš nanjo?«

Veselje je zasijalo v sinjih Etienneovih očeh. Odvezal je vrv, ki je na njo bil navezal vrbja, jo zagnal očetu k nogam. Nič drugega ni odgovoril, le roke je iztegnil prvemu žaru dneva nasproti in vzkliknil:

»V čoln, stari Madiot, jaz veslam.«

Upal je mnogo manj nego stari, a bila je v njem mladost, tista mladost, ki v njej vse poje, čeprav ni velikih nad v njej...